

Regionstyrelsen

Yttrande över Promemorian *Det nödvändiga ska vara tillåtet - en lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete (Ds 2024:33)*

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänstutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Socialdepartementet över Promemorian *Det nödvändiga ska vara tillåtet - en lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete (Ds 2024:33)*.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Socialdepartementet har remitterat promemorian *Det nödvändiga ska vara tillåtet – en lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete (Ds 2024:33)*, till Region Stockholm för yttrande. Promemorian innehåller förslag som syftar till att säkerställa att Sveriges lagstiftning på hälso- och sjukvårdsområdet är anpassad för internationella samarbeten, särskilt med avseende på kriser, katastrofer samt säkerhet och försvar. Fokus ligger på att förbättra de rättsliga förutsättningarna för internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete i Sverige och utomlands.

Region Stockholm tillstyrker utredningens förslag och bedömer att de är nödvändiga och ändamålsenliga för att skapa legala förutsättningar för internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete. Region Stockholm ser positivt på möjligheten till ett ökat internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete, men ser samtidigt att ett stort arbete kvarstår bland annat avseende geografisk placering samt möjligheten till interoperabilitet vid samgruppering. Region Stockholm vill även lyfta att utredningens förslag innebär vissa risker för patientsäkerheten dels då språk, arbetsätt, rutiner och hierarkiska strukturer inom sjukvården skiljer sig åt mellan olika länder, dels finns inget färdigt förslag avseende patientförsäkring för patienter boende i Sverige som vårdas av utländska vårdgivare. Utredningens förslag innebär dock även en möjlighet för fler patienter att få

tillgång till sjukvård i situationer där behovet av sjukvårdsresurser förväntas vara stort.

Bakgrund

Socialdepartementet har remitterat promemorian *Det nödvändiga ska vara tillåtet – en lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete (Ds 2024:33)*, till Region Stockholm för yttrande.

Den 25 september 2023 tillsattes en utredning med uppdrag att se över hur relevanta regelverk på hälso- och sjukvårdsområdet kan anpassas för att möjliggöra för internationellt samarbete i Sverige under normalläge och fredstida kris samt vid höjd beredskap och då ytterst krig. I uppdraget har det ingått att föreslå författningsförändringar som behövs för att:

- Möjliggöra för såväl civil som militär utländsk vårdpersonal och utländska hälso- och sjukvårdsresurser att verka i Sverige samt ha en resursförsörjning.
- Möjliggöra gränssamverkan med övriga nordiska länder inom ambulanssjukvården i Sverige.
- Säkerställa att tillgång till och hantering av läkemedel inom sjö- och luftfart kan ske på ett patientsäkert, enkelt och effektivt sätt och i enlighet med internationell rätt.

Utredningen ger som förslag att en ny lag införs som reglerar internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete. Syftet med lagen är att möjliggöra internationellt samarbete inom hälso- och sjukvårdsområdet både inom och utom Sveriges gränser. Därtill föreslår utredningen förändringar i de befintliga författningar som berörs av förslaget.

Utredningen föreslår att utländska militära styrkor inklusive utländska leverantörer till styrkorna inom ramen för militärt samarbete med Sverige ska få bedriva hälso- och sjukvårdsverksamhet i Sverige. Den utländska militära hälso- och sjukvårdspersonalen bör som utgångspunkt bara få vårda vissa patientgrupper som är knutna till den egna verksamheten. Dock ska det finnas möjlighet för den utländska militära hälso- och sjukvårdspersonalen att vårda andra patientgrupper, exempelvis under höjd beredskap eller vid omedelbart behov av hälso- och sjukvård. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, föreslås få besluta att vissa civila utländska vårdgivare får bedriva sjukvård i Sverige tillfälligt vilket bedöms främst vara i situationer när resurserna inom svensk hälso- och sjukvård inte räcker till, exempelvis vid masskadehändelser eller stora befolkningsströmmar.

Civila och militära utländska vårdgivare som är utsända av en stat föreslås ges möjlighet att tillämpa det egna landets bestämmelser i Sverige. För utländska vårdgivare som inte är utsända av en stat ska personalen utföra sitt arbete i enlighet med svenska bestämmelser så långt som möjligt. Personalen får utöva de yrken inom hälso- och sjukvården som de är behöriga att utöva i det egna landet i Sverige och använda svenska yrkestitlar utan svenska behörighetsbevis.

Patienter som tar emot vård från utländska vårdgivare som tillämpar utländska bestämmelser ska enligt förslaget inte omfattas av svenska bestämmelser om hälso- och sjukvård och tandvård. Detta gäller såväl utländska patienter som patienter boende i Sverige. Utredningen har gjort bedömningen att frågan om patientförsäkringsskydd för patienter som får vård av utländska vårdgivare som tillämpar utländska bestämmelser i Sverige är en för omfattande fråga inom ramen för utredningen och därför bör utredas vidare på annat sätt.

Utländsk hälso- och sjukvårdspersonal föreslås få arbeta tillfälligt i Sverige. Personalen får då endast arbeta hos svenska vårdgivare och utöva de arbetsuppgifter som de är behöriga att utföra i sitt eget land. Detta efter beslut från regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer. Utländsk personal samt Försvarsmakten bör få föra journal på andra språk än svenska.

När svensk personal, inom ramen för Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och regioner, bedriver hälso- och sjukvård utomlands ska de utföra sitt arbete i enlighet med svenska bestämmelser om inte tjänstgöringsförhållandena hindrar detta. Patientskadelagens tillämpningsområde föreslås att utökas till att omfatta vissa skador som har uppkommit i samband med hälso- och sjukvård utomlands där Försvarsmakten, MSB eller regioner utfört hälso- och sjukvård.

Utländska hälso- och sjukvårdsverksamheter bör få föra de sjukvårdsprodukter och den övriga utrustning som behövs in till och ut från Sverige för att kunna bedriva hälso- och sjukvårdsverksamhet. De bör även få beställa läkemedel från partihandlare och öppenvårdsapotek som behövs för att bedriva vården i Sverige.

Läkemedel som finns i ett sjö- eller luftfartygs läkemedelsförråd och som fartyget har en rättslig skyldighet att vara utrustat med får föras in till och ut från Sverige utan tillstånd. Narkotiska läkemedel som ska ingå i ett

sjöfartygs läkemedelsförråd får lämnas ut av öppenvårdsapotek till den som är behörig att beställa sådana läkemedel. Utredningen bedömer att Läkemedelsverket i sina föreskrifter bör tillåta att representanter för utländska fartyg får rekvirera läkemedel från öppenvårdsapotek i Sverige till fartygets läkemedelsförråd.

Gränssamverkan inom ambulanssjukvården avser bland annat att en region får komma överens med en huvudman eller motsvarande i Danmark, Finland eller Norge avseende bistånd mellan varandra för insatser inom sjuktransporter och prehospital akutsjukvård. Vid sådana insatser ska bestämmelser som gäller i det egna landet även råda vid gränssamverkan. De sjukvårdsprodukter och övrig utrustning som behövs för gränssamverkan ska få föras in och ut från Sverige utan tillstånd.

Uppgiftsskyldigheter för att möjliggöra patientspårning under höjd beredskap föreslås gälla både svensk hälso- och sjukvårdspersonal och utländska vårdgivare som på begäran ska lämna ut uppgifter avseende patienter. För svensk sjukvårdspersonal gäller patienter med specifika kopplingar till utländsk militär styrka. Uppgifterna som ska lämnas ut gäller huruvida de vistats på sjukvårdsinrättningar samt uppgifter om hälsotillstånd.

Ärendet har remitterats till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm tillstyrker utredningens förslag och bedömer att de är nödvändiga och ändamålsenliga. En central aspekt är att det ska finnas legala förutsättningar för internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete, och Region Stockholm bedömer att utredningens förslag bidrar till detta. Region Stockholm ser positivt på ett ökat internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete, men ser samtidigt att ett stort arbete kvarstår bland annat avseende geografisk placering samt möjligheten till interoperabilitet vid samgruppering.

Region Stockholm vill samtidigt lyfta att utredningens förslag innebär vissa risker för patientsäkerheten. Dels skiljer sig språk, arbetssätt, rutiner och hierarkiska strukturer inom sjukvården åt mellan olika länder, dels finns inget färdigt förslag avseende patientförsäkring för patienter boende i Sverige som vårdas av utländska vårdgivare. Förslaget innebär också en viss försämring av patienternas integritetsskydd. Samtidigt innebär utredningens förslag en möjlighet för fler patienter att få tillgång till sjukvård i situationer där behovet av sjukvårdsresurser förväntas vara stort.

Utländska hälso- och sjukvårdsverksamheter i Sverige

Region Stockholm tillstyrker utredningens förslag att utländska militära och civila hälso- och sjukvårdsverksamheter ska få verka i Sverige under de omständigheter som utredningen beskriver. Det är emellertid av stor vikt att frågan kring patientförsäkring när en utländsk vårdgivare ger vård till personer bosatta i Sverige utreds skyndsamt. Detta eftersom nuvarande förslag innebär att patientförsäkring för denna patientgrupp saknas. Även om denna vård förväntas ske främst utanför fredstid så är det viktigt att finna en lösning som är godtagbar ur ett patientsäkerhetsperspektiv.

Utländsk hälso- och sjukvårdspersonal hos svenska vårdgivare

Region Stockholm tillstyrker möjligheten för utländsk hälso- och sjukvårdspersonal att kunna arbeta hos svenska vårdgivare. Enligt utredningen är det vid specifika händelser som detta kan bli aktuellt, exempelvis naturkatastrofer. Region Stockholm bedömer att det krävs planering och övning för att förbereda sig för denna typ av händelser. Detta i syfte att få tilltäckt effekt och minimera patientsäkerhetsrisker till följd av eventuella skillnader i språk, rutiner och arbetssätt mellan personal från olika länder. Att från nationellt håll, genom Socialstyrelsen, genomföra förberedande arbeten för ett gynnsamt mottagande av utländsk hälso- och sjukvårdspersonal, är nödvändigt för att öka interoperabiliteten samt underlätta arbetet för regionerna och minska patientsäkerhetsrisker.

Region Stockholm ser positivt på utredningens förslag att utvidga patientskadlagen till att omfatta hälso- och sjukvård som bedrivs utomlands av Försvarmakten, MSB eller regioner.

Införsel och utförsel av sjukvårdsprodukter och övrig utrustning

Region Stockholm tillstyrker de lätnader som föreslås beträffande in- och utförsel av sjukvårdsprodukter och övrig utrustning som är nödvändig för att bedriva sjukvårdsinsatser i de beskrivna situationerna. Då merparten av de katastrofmedicinska insatserna som Region Stockholm hittills deltagit i har varit utom ESS, anser Region Stockholm att förslagen bör gälla även utom ESS. Detta skulle förenkla Region Stockholms katastrofmedicinska insatser utomlands. Region Stockholm samtycker även till förslaget att utländska hälso- och sjukvårdsverksamheter ska få rekvirera de läkemedel som krävs för att bedriva vården i Sverige.

Läkemedel till sjö- och luftfarten

Region Stockholm tillstyrker att utländska fartyg ska få möjlighet att rekvirera läkemedel från öppenvårdapotek i Sverige. Region Stockholm vill dock framhålla de risker som uppstår om det inte finns några skyddsmekanismer i detta. Exempelvis kan en situation där flertalet fartyg

anländer samtidigt till svenska hamnar resultera i resursbrist både inom och utanför Sverige. Det behöver då finnas en tydligt utpekad ansvarig för prioriteringsordning inför att en sådan bristsituation uppstår.

Gränssamverkan inom ambulanssjukvården

Region Stockholm ser vidare positivt på förslaget om gränssamverkan inom ambulanssjukvården.

Förslag för att underlätta patientspårning vid höjd beredskap

Region Stockholm tillstyrker förslagen avseende uppgiftsskyldigheter för att möjliggöra patientspårning men ser även vissa risker med dessa ur ett integritetsskyddsperspektiv. Såsom det beskrivs i utredningen kan det under hårt pressade situationer vara svårt att inhämta samtycke till delning av patientuppgifter. Under en kris eller ytterst krig kan det råda osäkra uppgifter om en patient har koppling till en utländsk militär styrka eller ej. Detta kan bidra till att förslaget blir svårt att genomföra i praktiken. Vidare kan förslaget öka belastningen för enskild hälso- och sjukvårdspersonal som ska hantera dessa ärenden samt en risk att aktörer utger sig för att representera utländska myndigheter och således delges information som de ej är berättigade till.

Ekonomiska konsekvenser

Utredningens förslag bedöms inte innebära några större ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm, förutsatt att de ekonomiska konsekvenser som kan tillkomma hanteras inom ramen för den kommunala finansieringsprincipen alternativt via ersättningsmodellen för katastrofmedicinska insatser utomlands, det vill säga att eventuellt tillkommande kostnaderna från förslagen hanteras av staten.

Emma Lennartsson
Regiondirektör

Ari Stenman
Direktör säkerhet och beredskap

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning av Promemorian Det nödvändiga ska vara tillåtet - en lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete (Ds 2024:33)
2. Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande den 18 mars 2025

Beslutsexpediering

1. Socialdepartementet
2. Hälso- och sjukvårdsnämnden

Godkänd av Emma Lennartsson, 2025-04-07